

ker hun.

Skal du ha rett til AFP, om du jobber i privat sektor, må du blant annet ha jobbet i én eller flere (private) bedrifter som er omfattet av AFP-ordningen i sju av de siste ni årene før du fyller 62 år.

- Om du i dag er omfattet av en AFP-ordning, men går til en arbeidsgiver som ikke har det, spiller det ingen rolle om du har hatt det i alle år, sier Plahte.

- Du går fra 100 til null, påpeker hun.

3. Vurdere risikoen

Selv om du er nærmere pensjonsalderen, bør du fortsatt ha 100 prosent aksjeandel på innskuddspensjonen, mener Røst. Han mener spareprofilen bør være lik i store deler av ditt yrkesaktive liv.

I de fleste spareprofiler, som du kan velge hos de ulike leverandørene, reduseres aksjeandelen din automatisk når du når en viss alder. Pengene blir da gradvis overflyttet til et alternativ med lavere aksjeandel.

Plahte erfarer imidlertid at en del velger å selv gå inn og overstyre nedtrappingen for å opprettholde en høyere aksjeandel.

60-årene

Idet du fyller 60 år, entrer du det tiåret hvor det er lagt opp til at du skal pensjonere deg. Pensjonsalderen nærmer seg med stormskritt. Og hvilke grep kan da være lurt å ta med pensjonen din?

1. Ta mindre risiko

Det kan være lurt å gradvis justere ned aksjeandelen på innskuddspensjonen din. Dette kommer imidlertid an på hvor god økonomien din ellers er. Har du valgt en av de anbefalte profilene, vil aksjeandelen gradvis gå ned i takt med økende alder.

Å justere ned risikoen på sparing du gjør privat, for eksempel hvor mye du sparer i aksjefond, kan også være lurt, mener Røst.

2. Øke nedbetalingen av gjeld

Røst mener det kan være lurt å øke nedbetalingen av gjelden din, for å kanskje være bortimot gjeldfri når du går av med pensjon.

- Er du gjeldfri og vil begrense risikoen, kan du spare mer i rentefond eller bankinnskudd, sier han.

3. Ta et bevisst valg for uttak av pensjon

- Alle som nærmer seg 62 år bør finne ut når man skal begynne uttak av de ulike pensjonene sine, sier Plahte.

Hun mener det er lurt å ta bevisste valg, og finne ut hva som kan lønne seg for deg. Skal du vente, eller begynne å ta ut noe fra du er 62 år? Du kan imidlertid fortsette å jobbe samtidig som du tar ut både alderspensjon fra folketrygden og pensjon opparbeidet gjennom arbeidsforholdet, påpeker Plahte. Det er imidlertid unntak for de som har offentlig tjenestepensjon og er født før 1963.

- Mange er opptatt av hva som skjer med pensjonen når man dør. For eksempel kan ikke etterkommere arve alderspensjonen du har opparbeidet deg gjennom folketrygden om du

faller fra, sier hun.

Hun trekker også fram at dersom du havner på sykehjem og mottar pensjon fra Nav, kan de ta inntil 85 prosent av det du får utbetalt hver måned. Det du har fått utbetalt tidligere er en del av formuen din, og formuen din kan de ikke ta - kun avkastningen på formuen.

Om du ønsker å starte tidlig uttak av pensjonen din, bør du imidlertid huske på at desto lenger du lever, desto lenger skal du leve av pensjonen din.

Bør man flytte pensjonen?

Fra 1. februar 2021 ble det mulig å få samlet all pensjonssparing fra nåværende og tidligere arbeidsgivere i privat sektor (gjelder kun innskuddspensjon), i en egen pensjonskonto. Pensjonen din blir automatisk plassert hos pensjonsleverandøren hvor nåværende arbeidsgiver sparer til pensjon for deg.

Du kan imidlertid få ned kostnadene om du flytter innskuddspensjonen til en annen leverandør.

- Det er kjempeviktig at man er bevisst på både hvordan midlene plasseres og hos hvem, sier Plahte.

Hun sier at de ser at mange ikke tar et bevisst valg. Daglig leder Trond Tørstad i Norsk Pensjon sier at kun fire prosent av to millioner som har innskuddspensjon, har selvvalgt leverandør.

Finansportalen gir deg mulighet til å sammenligne kostnadene hos ulike leverandører, og finner du en pensjonsleverandør som har lavere forvaltningskostnad enn prisen arbeidsgiver betaler hos nåværende leverandør, går differansen direkte til pensjonssparingen din.

- Du kan få økt sparebeløp. Selv om arbeidsgiver dekker alle kostnader så lenge du er ansatt, betyr ikke det at du selv ikke kan ta grep som ikke gir deg mer pensjon, sier Plahte.

Må betale kostnadene selv

Gjennom Norsk Pensjon kan du finne ut hvor mye du betaler i forvaltningskostnader hos selvvalgt leverandør og hvor høy kompensasjonssatsen er. Tørstad forklarer at du må selv betale forvaltningshonoraret når du flytter pensjonskontoen til en selvvalgt leverandør, men arbeidsgiver gir økonomisk kompensasjon som tilsvarer det arbeidsgiver ville betalt av forvaltningskostnader for den ordningen de i utgangspunktet har valgt - og det er «kompensasjonssatsen».

Røst påpeker at når du blir pensjonist, må du betale forvaltningskostnader for innskuddspensjonen selv. Da anbefaler han at du vurderer å bytte pensjonsleverandør til en som tar mindre betalt enn den arbeidsgiver har spart gjennom.

- Selg deg gradvis ned i aksjefond gjennom pensjonstilværelsen for å spe på pensjonen og ikke la deg styre av svingningene i aksjemarkedet, oppfordrer han.

PENSJONSSYSTEMET I NORGE

Pensjonssystemet i Norge består av flere deler:

- Folketrygd
- Tjenestepensjon
- Individuelle pensjonsordninger

En persons pensjonsinntekt kan komme fra en eller flere av disse kildene.

- Folketrygd: Alderspensjon fra folketrygden er den grunnleggende pensjonsordningen i Norge. Ordningen sikrer alle en minste pensjonsinntekt. I tillegg sikres de yrkesaktive en pensjon som står i forhold til inntekten.
- Tjenestepensjon: Dette er pensjonsordninger som er etablert for dem som deltar i yrkeslivet. For ansatte i privat sektor er innskuddspensjon det mest vanlige. Her sier loven at arbeidsgiver skal spare minst to og maks sju prosent opp til 12 G. G er grunnbeløpet i folketrygden som tilsvarer 111.477 kroner per 1. mai 2022 (oppjustert til 118.620 kroner 1. mai 2023). Arbeidsgiver kan spare en tilleggssats på inntil 18,1 prosent for lønn du har mellom 7,1 og 12 G.
- Jobber du i offentlig sektor er det andre regler som gjelder. Fra 2020 ble det her innført nye regler for dem født i 1963 eller senere, der alderspensjonen tjenes opp med en grunnsats på 5,7 prosent av lønnen i inntektsintervallet 0-12 G. Det er en tilleggssats på 18,1 prosent for lønn du har mellom 7,1 og 12 G.
- Alle ansatte som har fylt 13 år skal være med i pensjonsordningen, som er nytt fra 2022.
- Individuelle pensjonsordninger: Dette er pensjonsordninger som den enkelte selv har etablert, eller som er utgått fra en tjenestepensjonsordning som vedkommende var medlem i.

Kilder: Finansportalen.no og norskpensjon.no

OFFENTLIG TJENESTEPENSJON VS. INNSKUDDSPENSJON (PRIVAT SEKTOR)

Det er forskjell på pensjonsordningene man har i privat og offentlig sektor.

Innskuddspensjon

- Arbeidsgiver (i privat sektor) setter av 2 til 7 prosent (opp til 12G) av lønna di til pensjonssparing. Dette kalles innskuddspensjonsordning. Som regel blir pengene satt i fond, som kan bestå av både aksjer og renter, og det er ment at de skal vokse ut fra avkastningen i markedet.
- Du kan velge selv hvor stor aksjeandel du skal ha på sparingen, og desto større aksjeandel, jo høyere risiko. Du tar risikoen, men du sitter også igjen med gevinsten.
- Arbeidsgiver kan spare en tilleggssats på inntil 18,1 prosent for lønn du har mellom 7,1 og 12 G.
- Opptjent innskuddspensjon kan arves. Det betyr at arvingene dine får pengene som er tjent opp, dersom du dør før alt er utbetalt. Arvingene får også oppspart kapital hvis du dør i spareperioden, altså før du har startet uttak av pensjonen.
- Utbetales som regel i en periode på 10 år. Du kan tidligst ta ut pensjonen fra du er 62 år, og den skal utbetales over minst 10 år, og minimum til du fyller 77 år.

Offentlig tjenestepensjon

- Fungerer på en annen måte enn innskuddspensjon. Det er lagt stor vekt på å gi trygghet og forutsigbarhet, både i gode og dårlige tider. Du blir trukket 2 prosent av lønnen din, og arbeidsgiver betaler inn i snitt mellom 15-20 prosent.
- Betales ut fra du går av med pensjon og resten av livet.
- Fra 2020 ble det her innført nye regler for dem født i 1963 eller senere, der alderspensjonen tjenes opp med en grunnsats på 5,7 prosent av lønnen i inntektsintervallet 0-12 G. Det er en tilleggssats på 18,1 prosent for lønn du har mellom 7,1 og 12 G.
- Har du offentlig tjenestepensjon, kan du ta ut pensjon fra du er 62 år, og du kan jobbe samtidig uten at pensjonen blir redusert. Alderspensjonen utbetales uavhengig av hva du får i pensjon fra NAV (folketrygden).
- For hvert år du jobber hos en arbeidsgiver med offentlig tjenestepensjonsordning fram til du fyller 75

år, øker pensjonsbeholdningen din. Pensjonsbeholdningen øker hvert år i folketrygden med 18,1 prosent av pensjongivende inntekt. Samlet årlig opptjening kan ikke overstige 18,1 prosent av 7,1 ganger folketrygdens grunnbeløp.

- Du har rett på avtalefestet pensjon (AFP), som er en livsvarig utbetaling som kommer i tillegg til alderspensjon. Men merk at reglene for livsvarig AFP er ennå ikke helt avklart.
- Ektefelle og barn kan ha rett på etterlattepensjon når du dør.
- Oppspart tjenestepensjon vil ikke gå til arvingene dine.

Kilder: Statens pensjonskasse, KLP og Finansportalen

AVTALEFESTET PENSJON (AFP)

AFP er en pensjonsordning som er nedfelt i en tariffavtale mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Det er forskjellige regler for AFP i offentlig og privat sektor.

AFP i offentlig sektor

- Er du født før 1963, kan du ta ut offentlig AFP når du er mellom 62 og 67 år, men ikke samtidig med alderspensjon fra folketrygden.
- Du kan ikke motta alderspensjon, uføretrygd, gjenlevendepensjon eller arbeidsavklaringspenger fra folketrygden samtidig som du får AFP.
- Du kan heller ikke motta AFP fra offentlig sektor hvis du mottar eller har mottatt AFP fra privat sektor.
- Er du født i 1963 eller senere kan du ta ut en livsvarig AFP fra 62 år dersom du oppfyller vilkårene for uttak, men reglene for livsvarig AFP er ikke endelig vedtatt.

AFP i privat sektor

- Kan tas ut fra du er 62 år
- Et livsvarig tillegg til fleksibel alderspensjon.
- AFP fra privat sektor gir deg muligheten til å kombinere arbeid og AFP uten at pensjonsytelsene dine reduseres.
- AFP må tas ut 100 prosent.
- Størrelsen på AFP-en din avhenger av lønnen din fra du først begynte å tjene opp pensjon til fylte 61 år.
- Tvetenstrand i Storebrand forteller at dagens AFP-ordning sannsynligvis vil endres i fremtiden, men foreløpig er det disse reglene som gjelder.
- - Både LO og NHO ønsker en ny modell. De har utredet en ny ordning hvor flere vil kvalifisere for å få AFP. Utfordringen er å bli enig om AFP-pensjonene skal bli lavere når flere får, eller om bedriftene må betale med for å beholde dagens nivå, sier hun.

Kilde: norskpensjon.no og afp.no

SLIK FLYTTER DU PENSJONSKONTOEN DIN

Her får du forklaring på hvordan du flytter egen pensjonskonto til en selvvalgt leverandør.

- Gå inn på norskpensjon.no. Under «mine pensjonstaler» ser du «pensjon fra arbeidsgiver». Her ser du hos hvilken leverandør oppspart innskuddspensjon hos nåværende og tidligere private arbeidsgivere er plassert, og hvor mye du har opptjent.
- Gå inn på finansportalen.no for å sjekke forvaltningskostnader hos ulike selskaper, for å sammenligne prisene.
- Hvis du ønsker å flytte pensjonskontoen fra den leverandøren arbeidsgiver har valgt, eller velge en ny selvvalgt pensjonsleverandør, kan du gå direkte til den pensjonsleverandøren som du ønsker - og tegne et kundeforhold der.
- Den nye leverandøren din vil da ta kontakt med din arbeidsgivers pensjonsleverandør, og sørge for at de midlene din bedrift setter av til din pensjon blir overført til den selvvalgte leverandøren.

Kilde: Trond Tørstad (Norsk Pensjon) og Finansportalen